

dat laatste geschiedde dus zwart. Zowel over de gepermitteerde als over de clandestiene aankopen, werd, aldus Conrings medewerker, door de bevolking hevig geklaagd: 'Die Deutschen', werd gezegd, 'tragen die Schuld daran, dass alles so teuer geworden ist. Sie schleppen alles weg.'¹

Betref het hier, schijnt het, in hoofdzaak incidentele aankopen die overigens van een aanzienlijke omvang konden zijn (men denke aan de 'Gesamtkaufsumme' van meer dan 5 miljoen gulden of *Reichsmark*), er waren van '40 af ook Duitse instanties in het leven geroepen die systematisch en permanent aankopen deden in de zwarte groothandel. De *Deutsche Reichsbahn* schakelde daar een Rijksduitser bij in, Ing. Carl Jahn, die door middel van enkele Nederlandse inkopers contact zocht met leveranciers.² Dergelijke Nederlandse inkopers gingen bij alle aankopen voor officiële en semi-officiële Duitse instanties een rol van kardinale betekenis spelen: ten eerste beschikten zij in het Nederlandse milieu over veel meer relaties dan de Duitsers, ten tweede was het veelal wenselijk, jegens de Nederlandse verkopers, vooral als dat niet 'echte' zwarthandelaren waren, niet te doen blijken dat de betrokken goederen naar de Duitsers gingen. Dat die Nederlandse inkopers enorme winsten opstreken, paste bij het gehele bedrijf. Er werden op deze wijze al in '40 en '41 grote partijen goederen ingekocht, niet alleen voor de *Wehrmacht* en de *Reichsbahn* die wij al noemden, maar ook voor *Rosenbergs Ostministerium* en voor de *Waffen-SS*. Het in Den Haag gevestigde *Truppenwirtschaftslager der Waffen-SS* kocht alleen al in '40 en '41 'zwart' voor minstens f 9 mln aan goederen in, ten dele via een daartoe opgerichte commanditaire vennootschap, 'De Noordse Unie'; van één Nederlandse inkoper weten wij dat hij in de eerste zes maanden van '42, werkend voor 'De Noordse Unie', ca. f 250 000 verdiende³, van een tweede, vóór de oorlog wegens diefstal

¹ *Beaufragter-Groningen*: 'Bericht über den augenblicklichen Stand der Löhne und Preise in der Stadt und in der Provinz Groningen' (23 okt. 1941) (*FiWi, Abt. Preisbildung*, C 1 a 1). ² Jahn had een eigen grote opslagplaats in Amsterdam. Werden daar door een zwarthandelaar goederen afgeleverd, dan zorgde Jahn er in bepaalde gevallen voor dat een onderofficier van de *Sicherheitspolizei* 'plotseling' verscheen die, met bestraffing dreigend, bereikte dat de zwarthandelaar met de officiële prijs genoegen nam. Jahn verkocht de goederen dan tegen de zwarte prijs aan de *Reichsbahn*, hij betaalde de man van de *Sicherheitspolizei* voor zijn onontbeerlijke medewerking en stak de rest van de winst in zijn eigen zak. Hij kon deze wijze van optreden geruime tijd volhouden; pas na een jaar of twee was het onder de zwarthandelaren vrij algemeen bekend dat men met Jahn beter geen zaken kon doen. De beschreven kwalijke praktijken werden soms ook door leden van de *Wehrmacht* toegepast. ³ Toen deze inkoper later in '42 wegens malversaties ontslagen was, beschermde hij zich tegen de arbeidsinzet door z.g. boekhouder van een 'bunkerbouwer' te worden; daarvoor betaalde hij die 'bunkerbouwer' f 800 ineens en nadien f 250 per maand.